

Hyvinvointikertomus valtuustokaudelle 2021-2025

Pihtipudas

Kunnanhallitus
19.05.2025 § 113
Kunnanvaltuusto
26.05.2025 § 35

Saatesanat

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat osa kunnan strategista johtamista.

Hyvinvointikertomus kertoo pihtiputaalaisten hyvinvoinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä valtuustokauden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden ja tavoitteiden toteutumisesta.

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021-2025 laadittiin Wiitaunionin aikana. Kertomuksesta on poistettu selkeästi Viitasaarta koskevat tavoitteet ja toimenpiteet.

Hyvinvointikertomus

S

Kuvaa tämän hetken tilannetta ja hyvinvointisuunnitelman toteutumista

Kuntastrategia

Päätöksenteon ja johtamisen työväline

Hyvinvointi-suunnitelma

Kuvaa valtuustokausittaiset tavoitteet ja toimenpiteet

Vuosittainen raportointi

Koordinaatio ja roolit hyte-työssä

Hyvinvointi-
kertomus ja
suunnitelma

Kunta
Oman työn
yhteensovittaminen eri
toimialojen välillä
kunnan sisällä.
Oman työn
yhteensovittaminen
hyvinvointialueen ja
muiden toimijoiden
tekemään työhön.

Tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan

Kuntien ja hyvinvointialueiden on
tehtävä yhteistyötä muiden julkisten
toimijoiden, yksityisten yritysten ja
yhteishyödyllisten yhteisöjen kanssa
sekä edistettävä hyvinvoinnin ja
terveyden edistämistyötä tekevien
järjestöjen toimintaedellytyksiä ja
vaikutusmahdollisuuksia.

Hyvinvointi-
kertomus ja
suunnitelma

Hyvinvointialue
Oman työn
yhteensovittaminen
muuhun toimintaan
hyvinvointialueen
sisällä.
Oman työn
yhteensovittaminen
kuntien ja muiden
toimijoiden tekemään
työhön.

Järjestöt

Yritykset

Muut julkiset toimijat

Hyvinvoinnin edistäminen on kuntien lakisääteinen tehtävä

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaisesti kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 6, §) kunnille on säädetty muun muassa seuraavia lakisääteisiä tehtäviä:

Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.

Strategisessa suunnittelussa on asetettava hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.

Ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvista päätöksistä tulee tehdä vaikutusten ennakoarviointi väestöryhmittäin.

Kunnan nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.

Kunnan on seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.

Kunnan on raportoitava valtuustolle vuosittain hyvinvoinnin edistämisestä ja valmistettava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.

Kunnan on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi yhteistyötä tullee tehdä alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Kunnan on edistettävä hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Kunnan on osallistuttava vuosittaisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin hyvinvointialueen kanssa.

Muutosten vuodet

Valtuustokaudella 2021-2025 on tapahtunut monta merkittävää hyvinvointityöhön vaikuttanutta muutosta:

- Sosiaali- ja terveystalvelut siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.
- Wiitaunionin purkautuminen 31.12.2023 ja Pihtiputaan kunnan oma organisaatio 1.1.2024 alkaen.
- Hyte- työn osalta lukuisia henkilöstövaihdoksia. Toimialajohtaja vaihtui neljä kertaa ja hyvinvointikoordinaattori kolme kertaa.

Pihtiputaan kuntakortti

Pihtiputaan kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen väliset lakisääteiset hyt-neuvottelut pidettiin syksyllä 2023 ja marraskuussa 2024. Näissä vuosittaisissa neuvotteluissa käydään läpi mm. yhteistyöasioita. Vuoden 2024 neuvotteluja varten kunta kokosi yllä olevan taulukon.

Vahvuudet

- Turvallinen ja maanläheinen asuinympäristö
- Monipuoliset vapaa-ajan palvelut
- Hyvin resursoidut opetus- ja kasvatustaloudet
- Sijainti valtavyylän varrella (E4)
- Aktiivinen järjestö- ja kyläyhdistystoiminta
- Aktiivinen hanketoiminta
- Runsas kesäasutus

Heikkoudet

- Kuntaorganisaation kehittäminen muutosten keskellä (TE24)
- Omien vahvuuksien ja kunnan vetovoimatekijöiden tunnistaminen uusien asukkaiden houkuttelemiseksi
- Koulutetun työvoiman saatavuus
- Koulutusmahdollisuudet kaukana

Uhat

- Väestön ikärakenteen muutos
- Alhainen syntyvyys
- Kuntatalouden epävarmuustekijät
- Epävarmuus uuden edessä ja muutostavastarinta
- (Sote-)palvelujen karkaaminen kuntakeskuksesta

Mahdollisuudet

- Uusiutuvan energian mahdollisuudet kunnan elinvoiman lisääjänä
- Monipaikkaisuus ja kesäasukkaiden aktivointi

Pihtiputaan väestörakennetta.

Väestö 3739

Alle 15-vuotiaita **13,3%**

16-64- vuotiaita
51,8%

Yli 64-vuotiaita **35,3%**

Ulkomaan kansalaisia **1%**

Tilastokeskus, 2023

Hyvinvointityön taustalla

TEAviisari kerää tietoa kunnan hyte-työstä ja seuraa siten kuntien terveydenedistämisaktiivisuutta. Tiedonkeruut perustuvat kuntien itsearviointiin.

Kouluterveyskysely on THL:n joka toinen vuosi toteuttama kysely peruskoulun 4.–5. ja 8.–9.-luokkalaisille sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoille.

Hyte-kerroin on valtion lisäosa, joka toimii kannustimena kuntien hyte-työssä.

Kuntamaiseman hyvinvointiraportti on työkalu, joka kerää **THL:n vähimmäistietosisällön** mukaiset indikaattorit. Työkalu on käytössä kunnan hyte-työssä.

Huomioitavaa:

Hyvinvointitietoa kerätään harvakseltaan ja erityisesti kokemuksellinen tieto voi olla sidonnaista kyselyn ajankohtaan.

Tiedonkeruun aikatauluista johtuen uusin käytettävissä oleva tieto voi olla takautuvaa. Näin ollen tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuus näkyy vasta tulevaisuudessa mittauksissa.

Lapsista ja nuorista eniten tietoa saatavilla, johtuen osittain kunnan palvelurakenteesta ja kansallisista tiedonkeruista. Työikäisten ja ikääntyneiden hyvinvoinnista tietoa on rajatun verran, tai tietoa ei ole saatavilla kuntakohtaisesti.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, sote-palveluihin ja niiden käyttäjiin liittyvät tiedot eivät ole enää helposti saatavilla kunnan hyvinvointikertomukseen. Tiedolla johtamisen yhteistyötä ja yhteistä tietopohjaa kehitetään Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa.

TEA- Viisari

- Pihtiputaalla kokonaistulokset ovat parantuneet vuosittain.
- Lukiokoulutuksen pisteet ovat koko maan keskiarvoa korkeammat.
- Kulttuurin pisteet koko maan tasoa matalammat.

Pisteet	2024	2023	2022	2021	2020
Kaikki sektorit	60	58	58	56	54
Kuntajohto	..	72	..	77	..
Perusopetus	..	57	..	55	..
Lukiokoulutus	..	..	72	..	74
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..
Liikunta	59	..	64	..	58
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	..
Kulttuuri	..	41	..	38	..

Kaikki sektorit : Pihtipudas 2024

Pisteet	Pihtipudas	Koko maa
Kaikki sektorit	60	70
Kuntajohto	72	83
Perusopetus	57	64
Lukiokoulutus	72	67
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	59	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	41	72

Kouluterveyskysely

Keskitasoa huonommin:

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi % 8 ja 9. luokan oppilaista (ind. 286, 2023)

Pihtipudas 35,70 HYVAKS 26,18

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (ind. 4715, 4716, 2023)

* 8. ja 9. lk oppilaista. Pihtiputaalla 18,90 HYVAKS 23,65.

* lukion 1. ja 2. lk Pihtiputaalla 24,20 HYVAKS 28,16

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (ind. 5680, 5681, 2023)

* 8. ja 9. luokan oppilaista 55,30 HYVAKS 66,76

* lukion 1. ja 2. lk 57,60 HYVAKS 70,50

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % (ind. 5680, 5681, 2023)

* 8. ja 9. luokan oppilaista Pihtiputaalla 22,70 HYVAKS 11,83

* lukion 1. ja 2. lk Pihtipudas 20,6 HYVAKS 8,83

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (ind. 4834, 1514, 2023)

* 4. ja 5. luokan oppilaista Pihtiputaalla 11,9 HYVAKS 8,21

* 8. ja 9. luokan oppilaat Pihtiputaalla 14,30 HYVAKS 7,87

Keskitasoa paremmin:

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. lk oppilaista (ind. 328, 2023)

* Pihtiputaalla 20 HYVAKS 20,58 Koko maa 21,58

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (ind. 4811, 2023)

* Pihtiputaalla 94,20 Hyvaks 85,92 %

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % (ind. 4890, 4956, 2023)

* 4. ja 5. luokan oppilaista Pihtiputaalla 13,00 HYVAKS 13,95 koko maa 15,81

* 8. ja 9. luokan oppilaista Pihtiputaalla: 10,20 HYVAKS 11,54 koko maa 12,54

Kouluterveyskyselyt on teetetty keväällä 2025, mutta tulokset eivät ole vielä julkistettu. Alueittaisia tuloksia ei julkaista, jos vastaajamäärä on alle 30.

Kuntamaisema

Keskitasoa huonommin:

Syrjäytymisriskissä olevat nuoret 18-24-vuotiaat, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa. Määrä noussut. (ind. 5387, 2023)
Pihtiputaalla 26% HYVAKS: 19,29 %

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat (ind. 190, 2023)
Pihtiputaalla 37,50 % HYVAKS: 27,33 %

Työkyvyttömyysindeksi 16-64v (ind. 5663, 2022)
Pihtiputaalla: 146,30 HYVAKS: 108,30

Heikko fyysinen toimintakyky MOVE!-mittauksen mukaan (ind. 5477, 5478 2024)
5. luokan oppilaista : 40,60 % KS hva 32,20 %
8. luokan oppilaista: 51,20 % Ks hva 40,52 %

Lasten ylipainon yleisyys (ind. 3235, 3231, 3233, 2023)
13-16-vuotiailla Pihtipudas: 36,00 %, HYVAKS: 29,66%
2-6-vuotiailla 32,70 % HYVAKS: 25,11
7-12-vuotiailla: 35,70 % HYVAKS: 28,15,

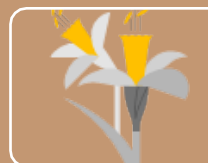

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat/ 10 000 asukasta (ind. 3037, 2024)
Pihtiputaalla 137,3 HYVAKS 96, 84

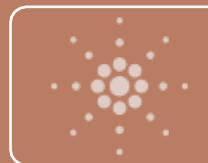
Keskitasoa paremmin:

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1000 asukasta (ind. 3113, 2023)
Pihtiputaalla 7 HYVAKS 8,29

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset/1000 asukasta (ind. 3114, 2023)
Pihtiputaalla 21,10 HYVAKS 36,71

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa % (ind. 3076, 2025)
59,60 Ks hva 53,36 koko maa 54,28

Liikuntapaikkojen lukumäärä/ 1000 asukasta
Pihtiputaalla 29,62 HYVAKS 10,46

Rakenteelliset mittarit:
Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, koordinoitu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö

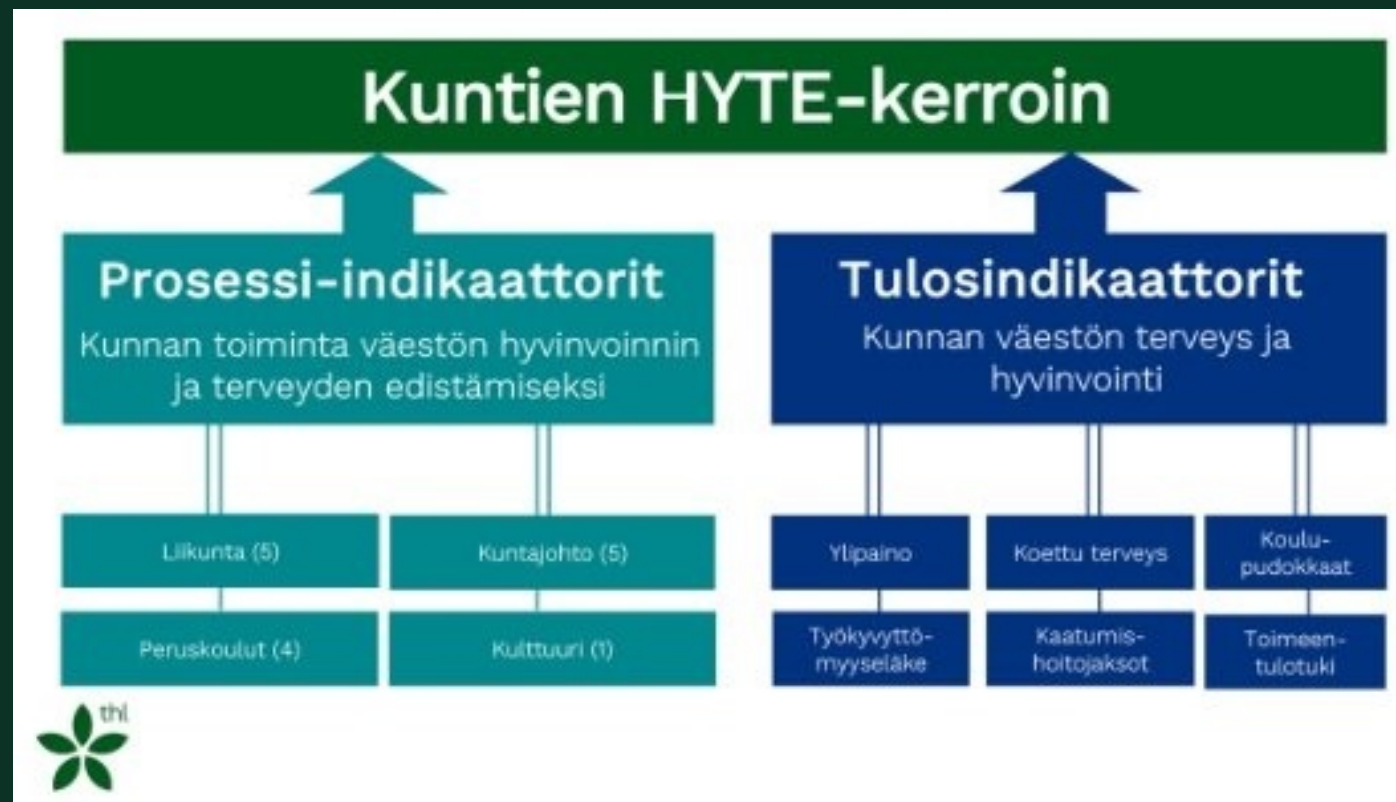
Hyte-kerroin

Prosessi-indikaattorit
kuvaavat toimintaa.

Prosessi-indikaattorit ovat
valtakunnallista keskitasoa
alempana, kuitenkin nousussa.

Tulosindikaattorit kertovat
tapahtuneesta muutoksesta.

Tulosindikaattorit ovat
valtakunnallista keskitasoa.

Pihti putaan valtionosuuden määrä valtuustokaudella:

Liitteenä hyte kertoimen indikaattoritiedot tarkempaa tarkastelua varten.

Hyvinvointisuunnitelman 2021-2024 painopisteet ja niiden toteutuminen

Seuraavissa dioissa tarkastelemme tavoitteiden toteutumista hyvinvointisuunnitelmassa nostettujen ikäryhmien mukaisesti. Tarkempi taulukko toimenpiteistä ja niiden toteutumisesta löytyy liitteenä.

1) Terveystta edistävien
elämäntapojen
vahvistaminen

2)
Mielenterveysongelmien
ja syrjäytymisen
ennaltaehkäisy

3) Vanhemmuuden
vahvistuminen
(lapsiperheet)

4) Yksinäisyyden
lieventäminen
(ikääntyneet)

5) Aktiivinen toiminta
kuntalaisten
hyvinvoinnin ja
terveyden edistämiseksi

Lapset, lapsiperheet ja nuoret

Nostoja toimenpiteistä:

Palveluiden kehittäminen:

Koulun ja varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutukset

Nuodo- dokumentointi järjestelmän käyttöönotto

Nuorisotyön perussuunnitelman laatiminen

Koulunuorisotyö koulun ja nuorisotyön yhteistyön kehittämiseksi.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa:

Ravitsemukseen painottuva yleisurheilukerho vuoteen 2022 asti

Seurafoorumit

Nepsy-pysäkki toiminta yhdessä hyvinvointialueen kanssa

Yhdistykset ja harrastustoimijat

Osallisuus:

Nuorisovaltuuston kehittäminen

Nuorten kuuleminen

Ennaltaehkäisevä työ:

Ehkäisevän päihdetyön tapahtumat koulussa ja nuorisotyössä

Poissaolojen seuranta ja toimenpiteet

Ennaltaehkäisevä toiminta oppilashuollon kautta

Toimet:

Harrastamisen suomen mallin kerhot
Hyvinvointitunnit koulussa.

Kiva koulu-kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma käytössä.

Tiedotus:

Verkkovanhempainiltojen jakaminen

Viestinnän yhdistäminen ja kehittäminen.

Nuorten hyvinvoinnista saadaan runsaasti tietoa koulun kautta, mutta nuoren toimintaympäristöön kuuluu laajemmin myös perhe, ystävät ja sosiaalinen media.

Tarkempi listaus hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä liitteenä.

Työikäiset

Nostoja toimenpiteistä:

Olosuhteiden luominen:
Liikuntapaikkojen ylläpitäminen
Järjestöjen tukeminen ja avustukset

Lainattavaa välineistöä kirjastossa:
Salikortti, verenpainemittari,
liikuntavälineistö jne.

Liikuntapaikkojen
maksuttomuus
Ilmaiset tilat
yhdistysten
tapahtumiin

Liikuntaneuvonta-
hanke Viitasaaren
kanssa päättyi
syyskuussa 2024.

Kyläillat
Järjestökahvit
Kansalaisopiston
toiminta

Kutsuntapudokkaiden
seuraaminen ja
etsivä nuorisotyö

Työikäisten hyvinvoinnin tukemisessa peruspalveluiden toimivuus ja osallisuuden lisääminen korostuu. Työikäiset ovat laaja ikäryhmä, johon liittyy monta elämänvaihetta.

Ikääntyvät

Nostoja toimenpiteistä:

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa:
Seniorityöryhmä, vanhusneuvosto, yhdistykset,
hyvinvointialue, seurakunnat, sekä
vapaaehtoiset.

Suurin osa ikääntyvien palveluista ja toimista siirtyi
hyvinvointialueelle ja toimenpiteet toimivien
käytänteiden ylläpitämiseksi eivät toteutuneet.

Seurakunta ja järjestöt
ovat ottaneet osan
toimenpiteistä
vastuulleen. Esim.
ruoanjakelu, porinapiirit,
digueuvonta.

Järjestötoiminnan
tukeminen

Kansalaisopiston
vuotuiset ryhmät
asumusyksiköissä

Kirjaston matalan
kynnyksen toiminta ja
lainattavat välineet

Ikääntyvät tarvitsevat
kohtaamistyötä ja monikanavaista
viestintää. Yksinäisyyden
lievittämiseksi ja toimintakyvyn
ylläpitämiseksi tarvitaan
koordinaatiota.

Keskeiset opit valtuustokaudelta 1

Hyte-työ on keskeinen osa kunnan strategista johtamista ja kunnan elinvoiman kehittämistä.

Tiedolla johtaminen: Hyte-työ tuottaa yhteistä tietopohjaa, joka tulee huomioida kunnan strategisessa johtamisessa ja suunnitelmissa.

Hyte-työn tulee olla poikkileikkaavaa yli hallinnonalojen ja se tulee huomioida kaikissa kunnan suunnitelmissa ja ohjelmissa.

Keskeiset opit valtuustokaudelta 2

Tiivis yhdyspintatyö hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien kanssa tuottaa vaikuttavaa toimintaa.

Resurssien aito kohdentaminen strategiassa valittujen painopisteiden ja indikaattoritiedon kehittämiskohteiden mukaan.

Vaikuttavuus syntyy pitkäjänteisellä ja systemaattisella työllä. Ei äkkiliikkeitä tai mutu-valintoja.

Osallisuusohjelma – osallisuutta tulee lisätä, jotta kuntalaiset pääsisivät aidosti mukaan kertomaan tarpeistaan ja kehittämään kuntaa.

Liitteet

Liite 1. Hyte- kertoimen prosessi- indikaattorit

Liite 2. Hyte- kertoimen tulosindikaattorit

Liite 3. THL vähimmäistietosisällön indikaattorit

Liite 4. 2021-2025 painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet, sekä niiden toteutuminen.

